СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 256. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 3-го листопаду 1938. No. 256. Jersey City, N. J., Thursday, November 3, 1938 VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УКРАЇНСЬКО-ЗАКАРПАТСЬКЕ ВІЧЕ В КЛІВЛЕНДІ

КЛІВЛЕНД (Огайо). — В Українськім Народнім Домі відбулося в неділю, 30 жовтня, велике віче в справі Закарпаття, влаштоване спільними силами українських і закарпатських орґанізацій. За донесенями американських ґазет, у вічу взяли участь понад тисячу осіб.

Проводив адв. Омер Е. Малицький, предсідник Обєднання Українських Орґанізацій Клівленду. Промовляли: о. В. Мереньків, парох місцевої української католицької церкви; адв. І. Т. Білінський; гр. Теодор Гриццей; М. Ганчин, бувший секретар Руської Народної Ради, орґанізації іміґрантів із Закарпаття; та адв. С. Т. Бринський, теж діяч серед іміґрантів із Закарпаття.

Віче ухвалило резолюції з протестом проти посягань Мадярщини й Польщі по Закарпаття, автономну державу в межах Чехословаччини. Резолюції вислано до керівників великих держав. Віче рішило вислати листи: до президента Рузвелта з апелем прислухуватися до важних для світового миру законних домагань найбільшої національної меншини в Европі; до чехословацького премієра Сирового з признанням для надання автономії Закарпаттю; до Мусолінія та до Гітлера, котрому дається признання за його „епохальні зусилля за унормування прав меншин".

Місцеві американські ґазети принесли ширші звідомлення про це віче.

УРЯД ЗА МИР І ТОРГОВЛЮ.

НЮ ЙОРК. — Секретар стейту, Кордел Гол, виступив тут на бенкеті, влаштованім з приводу краєвої конвенції для заграничної торговлі, з промовою, в котрій, видно зясовуючи становище американського уряду, заявився за мирне відношення між державами та підкреслив вагу торговлі для миру в світі. Друга дорога, говорив бесідник, веде до війни й загальної руїни.

Президент Рузвелт вислав на конвенцію привітний лист, у котрім запевняв, що уряд старається впливати на світ у напрямі миру й широких торговельних зносин.

БОРОТЬБА ЗА КОМІТЕТ ДАЕСА.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт не захотів дати на конференції з ґазетярами ніякої заяви в справі закиду конґресмена Даеса, що, мовляв, уряд саботує акцію конґресового комітету для розсліду неамериканських акцій.

Секретар внутрішніх справ, Ікес, закинув публично конґресменові Даесові перекручування фактів щодо допомогової акції федерального уряду. Конґресмен Можер, член комітету, висказав публичного обурення на радіову стацію, що дозволила дати одному ґазетярові право простувати слова Даеса.

ДЮІ ЗАКИДАЄ ДЕМОКРАТИЧНІЙ ПАРТІЇ ФАЛЬШИВЕ ВІДНОШЕННЯ ДО РОБІТНИЦТВА.

БОФАЛО (Ню Йорк).—Томас Е. Дюі, кандидат Републиканської Партії на уряд губернатора стейту Ню Йорк, закидав у промові, виголошеній тут до 10,-000 осіб, що Демократична Партія з одного боку дає робітництву гарні обіцянки, а з другого боку її визначні провідники заслоняють своїми політичними впливами рекетірів, що визискують робітництво. Він прирівнював поведінку машинерії Демократичної Партії до поведінки кишенькового злодія, що поплескує людину по плечах одною рукою, а другою витягає їй гаманець з кишені.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ВИБОРИ В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ.

ГЕКЕНСЕК (Ню Джерзі). — Ґенеральний почтмайстер Джеймс Фарлі заявив, що президент Рузвелт піддержує з ентузіязмом кандидатуру Вилієма Ілая, демократичного кандидата на губернатора стейту Ню Джерзі.

Деякі публіцисти добачували в дотеперішній мовчанці президента Рузвелта щодо виборів у цьому стейті доказ, що президент Рузвелт не хоче попирати Ілая, бо він звязаний з джерзісітським посадником Гейґом, котрого Рузвелт свого часу критикував за обмежування громадянських прав.

СМЕРТЬ ВІД ПРАВЦЯ.

ЙОНКЕРС (Ню Йорк). — У місцевім шпиталі св. Івана помер від правця (тетануса) 35-літній книговод Вилієм Ґералд. Він задраснув собі ногу кілька днів тому. Помер 36 годин після того, як діставк орч щоки й інші признаки правця.

З ПРОЦЕСУ ЗА ШПИГУНСТВО.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти 3 осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини, виступив як свідок Ліон Теру, бувший агент федерального уряду, з зізнаннями, що обвинувачені признавалися були всі до шпигунства та що це вони зробили добровільно, а не під погрозами або обіцянками.

ВІДВІДИНИ АНГЛІЙСЬКОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ В ШПИТАЛІ.

СУД ПРОТИ ПІКЕТУВАННЯ АМБАСАД.

Найвищий суд Злучених Держав рішив, що ухвалений конґресом закон проти пікетування амбасад не противиться американській конституції. Рішення видано в справі апеляції 4 осіб, засуджених за пікетування німецької амбасади.

КОРАБЕЛЬ У НЕБЕЗПЕЦІ.

Чілійське міністерство воєнної фльоти переловило радіову депешу, в котрій корабель „Левкотой" просить допомоги. Корабель подав у депеші, що знаходиться 150 миль від берега Чіле та вода вже залила його машинерію.

СМЕРТЬ ВІД ВАНТАЖНОГО АВТА БЕЗ КОНТРОЛІ.

При виїзді на горб на Лексинґтон Евеню і 102 вул. в Ню Йорку один шофер стратив контролю над своїм моторовим автом, котре скотилося назад і розбило кілька будок на вулиці й вхід до підземної залізниці, придушуючи на смерть сліпого мурина й 81-літню старуху.

В НІМЕЧЧИНІ ЩОРАЗ МЕНШЕ НЕШЛЮБНИХ ДІТЕЙ.

Німецька статистика ствержує, що від 1930 р. в Німеччині з кожним роком щораз менше нешлюбних дітей. Причиною цього явища є те, що держава дає вбогим підмогу, коли вони женяться, чи виходять замуж. У 1936 р. було всього 8% нешлюбних дітей на загальне число уродин.

ЦІКАВЕ ВІДКРИТТЯ В ПОМПЕЇ.

При розкопах у Помпеї робітники віднайшли підземний коридор з відтиском від хреста. Виходить, що вже 79 р. по Христі християнська віра поширилася була поза межі Риму.

КУЛЯ СИДІЛА 20 ЛІТ У ТІЛІ.

В Німеччині трапилася недавно подія, що нею зацікавився науковий, лікарський світ. До одного з лікарів зголосився пацієнт, який нарікав, що від кількох літ відчуває до часу сильні болі в легенях. Ці болі були іноді такі сильні, що він кликав лікаря, щоб той впорскував йому в тіло морфіну. При кожнім такім припливі болю дивний пацієнт відчував, що його одночасно болить серце і що воно погано працює.

Лікар скермував того пацієнта на рентґенольоґічні оглядини, які виявили, що під серцем стремить крісова куля ще від часу світової війни. Кулі, яка застрягла була під ребрами, не вийняли при операції і вона по роках замандрувала аж під серце та спричиняла болі, яких зовсім не розуміли лікарі.

САМОХІД ПОВИС НА ВІКОВІМ ДУБІ.

В північній Швеції трапилася невидана самоходова катастрофа. Пасажирський самохід, що їхав з великою скорістю, впав на гострому закруті на барієру і полетів у пропасть. Спадаючи, зачіпив колесами о ґалузі велитенського кількасотлітнього дуба і тому пять пасажирів лише потовклися. Подорожні провели ніч між ґалузями дуба і щойно рано закликали на допомогу околичних селян, які шнурами спустили їх на землю. Самохід стягнули на землю, щойно зрубавши дуба.

НЕ ДІСТАВ 30 СОТИКІВ І ПОВІСИВСЯ.

В Угринові, луцького повіту, повісився в стодолі своїх родичів Іван Бащук, учень місцевої народньої школи. Причиною самовбивства учня було те, що родичі відмовились дати йому 30 сотиків на олівець.

РАБІН АРЕШТОВАНИЙ ЗА ФАЛЬШУВАННЯ ДОКУМЕНТІВ.

У Білостоці арештувала поліція під замітом фальшування військових документів рабіна Абрама Йозеа, його зятя та кількох інших жидів.

ГРИБИ НА ПОЛІССІ.

Цей рік на Поліссі є дуже врожайний на гриби. В Пинську зявились відразу кілька сушарень, що хочуть експортувати гриби за кордон, передовсім до Англії.

НАЙБІЛЬШІ ЖЕРУНИ НА СВІТІ.

Найбільшими жерунами на сіті є без сумніву ескімоси. Як відомо, обжирство це один із сімох головних гріхів. Данте призначив жерунам місце в пеклі, одначе ескімоси мають таки оправдання на своє жерунство — холод. На рівнику ніхто стільки не зїсть, що проковтують ескімоси під бігуном.

Сотник Ляйон, який провів серед ескімосів кілька літ, змальовує таку картину:

„Мій господар зїв уже стільки, що став наче пяний та що хвилини засипляв. Його лице почервоніло, уста він мав увесь час відчинені. Біля нього сиділа його жінка Арнуля, яка доглядала свого чоловіка й пальцями впихала йому до рота величезні куснї напівсирого мяса. Муж негайно їх жував і як лиш у роті зробилося трохи місця, Арнуля всувала туди куснік сала. Евкімос не рухався, не відкривав очей і лиш час до часу глухо постогнував із вдоволля. Сало, що він не успів його зїсти, текло по його лиці, стікало по шиї за ковнір, одначе він далі ковтав, поки не звалився важко у безпамяті.

„Правда, це був бенкет з нагоди якогось свята. Але і звичайний легкий сніданок не багато ріжниться від бенкету".

Справді добрий апетит!

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ: ПОРАХУЙТЕ, СКІЛЬКИ МІСЯЦІВ, ТИЖНІВ, ДНІВ ДІЛИТЬ НАС ВІД УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ, СЕБТО 18. ЧЕРВНЯ 1939 Р., НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION
P. O. Box 1014, Church St. Annex, New York, N. Y.

Чеки й почтові перекази виписувати на імя:
NICHOLAS MURASZKO, Treas.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ САБОТУЮТЬ СОВЄТСЬКУ ВЛАДУ

МОСКВА. — Рільні саботажі в Україні далі є головною журбою совєтської влади. Газета „Комуніст" оголосила урядове зіставлення, з якого виходить, що населення України цілком покинуло польові роботи та що цілі простори, призначені під осінні засіви, стоять облогом. У житомирській окрузі оброблено ледви 19% призначених під осінні засіви просторів, у винницькій 14%, в південних округах, миколаївській і одеській, де польові роботи повинні бути вже давно закінчені, оброблено ледви 14% ріллі. Той сам „Комуніст" доносить про катастрофальний стан хліборобських колективів. Більшість тракторів не можна урухомити з причини технічних недотягнень та з браку погонних матеріялів. Коні й воли є в стані виснаження з причини браку паші й фахового нагляду.

ВБИЛИ МОСКАЛЯ-КОМУНІСТА.

МОСКВА. — В Україні трапився новий випадок протисовєтського терору: в Прилуках, на Полтавщині, напали невідомі досі особи на секретаря районової комуністичної організації, Алтинова, й убили його кількома револьверовими стрілами. Алтинова іменувала Москва недавно на відповідальне становище в Україні й він, згідно з директивами керівних орґанізацій компартії, перевів ґрунтовну „чистку", усуваючи й денунціюючи кільканадцять місцевих діячів компартії України. Вбивство Алтинова сталося з пімсти за репресії, переведені у відношенні до комуністів української національности.

СКАНДИНАВІЯ Й ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

КОПЕНГАҐЕН. — У скандинавських державах є велике зацікавлення Закарпатською Україною. Згадані держави прихильно відносяться до ції нової автономної держави і, беручи під огляд її геополітичне положення, пророкують їй велику історичну місію в формуванні нових державних одиниць та укладу сил на сході Европи.

„СТО РАЗІВ НІ".

ВАРШАВА. — На зїзді державної польської партії „Озон" її представник, д-р Войцеховскі, виголосив доклад, у якім говорив „сто разів ні" про автономію українців під Польщею. Польща, говорив той польський чоловий політик, на ніяку автономію ніколи не згодиться.

ЗІЗДЯТЬСЯ, ЩОБ РІШАТИ ДОЛЮ ЗАКАРПАТТЯ.

ВІДЕНЬ. — До Відня вже приїхала німецька, чехословацька і мадярська делеґація, щоб видати остаточне рішення в справі чехословацького і мадярського спору. Представники Чехословаччини і Мадярщини дістали всього три години, щоби представити свою справу. Та після всякої правдоподібности та справа вже була вцілості полагоджена в часі побуту німецького міністра в Римі. Рібентроп вже є у Відні, а тепер очікують прибуття італійського міністра Чана.

ГЕГЕМОНІЯ НІМЦІВ У СЕРЕДУЩІЙ ЕВРОПІ.

ЛОНДОН. — Премієр Чеймберлин заявив у парляменті, що Німеччина за своєю величиною і стратеґічним положенням мусить мати гегемонію вздовж долини Дунаю, в середущій Европі. Чеймберлин висказував надію, що мир серед нинішніх відносин таки можна ще вдержати, та проте закликав до зброєнь і готовости. Заразом з тою заявою Чеймберлин говорив, що ратифікування англійсько-італійського договору мусить наступити в найкоротшому часі.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА ДАЛІ ПОСУВАЮТЬСЯ ВПЕРЕД.

ШАНГАЙ. — Японські війська заєдно посуваються вперед. Мілітарна сила Китаю, на думку японських знавців, зломана. Проте китайський полководець ґенерал Кай Шек заявив, що він продовжуватиме війну. Він сказав, що китайський штаб заздалегідь подбав про те, щоб у середині краю зложити великі запаси зброї. А тепер китайська тактика така, що вона хоче заманити японців якнайдальше в глиб краю.

АРАБИ НЕЗАДОВОЛЕНІ З АМЕРИКИ.

ЄРУСАЛИМ. — В останніх часах арабські і магометанські провідники висказують своє оґірчення на адресу Америки, а то тому, що вона так виразно піддержує жидівські претенсії до Палестини, ламаючи в той спосіб вилсонівські засади „самовизначення".

ПЕРЕМОГИ ҐЕН. ФРАНКА.

ГЕНДАЄ. — Війська ґенерала Франка осягнули на фронті Ебро кілька невеликих перемог.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НІМЕЧЧИНА В ГОЛОВНІЙ РОЛІ

Отто Д. Толишос, відомий европейський кореспондент великого щоденника „Ню Йорк Таймс", подає в телеграмі з Берліну замітні факти, що кидають дальше світло на преважне нині питання гегемонії в Европі.

На його думку, про це питання нині вже нема найменшого сумніву. Які сумніви в цій справі були, вони розвіялися з виданням німецьким урядом комунікату в справі меншин у Чехословаччині та в справі боротьби за границю між Чехословаччиною й Мадярщиною. Цей комунікат каже, що ці питання будуть вирішені німецько-італійською арбітраційною комісією, зложеною з італійського й німецького представника, що відбуде конференцію у Відні 2. листопаду. На день рішення запрошено туди представників Мадярщини й Чехословаччини.

З цього комунікату можна робити висновок, що головними вирішними державами нині є Німеччина й Італія. Комунікат відсуває від вирішування важної середньо-европейської справи Англію, Францію й Польщу, з котрих перші дві досі вважалися провідними в европейській політиці, а третя претендувала на становище великої держави.

Комунікат, каже Толишос, кидає далі багато світла на питання відношення між Німеччиною й Італією. Комунікат саме каже, що німецький міністер заграничних справ уже повідомив італійський уряд, що німецький уряд уже згодився на засаду, за котрою справа має бути вирішена, ще до конференції з Італією. На думку Толишоса, німецький уряд поставив італійський уряд нижче себе. Щоправда, Німеччина й Італія співпрацюють далі за старим пляном „берлінсько-римської осі", але в цій спілці головну ролю грає Німеччина, а Італія лише побічну.

Думки Толишоса потверджує донесення до „Ню Йорк Таймсу" з Риму, котре каже, що в Римі вважають конференцію ґрафа Чана з Рібентропом у Відні чистою формальністю, бо справа вже давно вирішена дорогою дипломатичною. Мовляв, цим способом Німеччина рішила лишити при Чехословаччині міста Братислава й Нітра, а віддати Мадярщині низку міст, між ними: Мукачів і Ужгород.

Чи справді факти маються так, як доносять кореспонденти „Ню Йорк Таймсу", нині годі з усякою певністю твердити. Ситуація в Европі зміняється часто, скоро, й то часто дуже ґрунтовно. Не то газети, але й уряди часто не знають усіх фактів, що вирішують зміну ситуації. Не виключене є, що справа мається саме так, як він пише. На всякий випадок рішення справи Закарпаття можна ждати в найближчих днях.

ПОГОДЖЕННЯ МІЖ РИМОМ І БЕРЛІНОМ У СПРАВІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Як ми вже раніше ствердили, італійська преса стримувалася в справі Закарпатської України від висловлення власної думки, обмежуючись на реєстрування голосів своїх кореспондентів, що занадто часто черпали свої звістки з вельми каламутних джерел Варшави та Будапешту. І тоді, як, наприклад, німецька преса вже віддавна виявила повне розуміння проблеми Закарпатської України, вживаючи льогічно й відповідну термінольогію та оминаючи такі терміни як „Закарпатська Русь", „Підкарпатська Росія", „русини", „підкарпатські русскі" і т. д., італійська преса, віддаючи забагато місця дописам і телеграмам своїх варшавських та будапештенських кореспондентів, витворювала враження, що в Римі справу Закарпатської України вирішують цілком не так, як у Берліні. Контраст у дійсності був такий помітний, що його не могла не використати антифашистівська преса, починаючи відразу ґрати на нотах „розриву осі Берлін—Рим". Ця музика особливо посилилась після розриву мадярсько - чеських переговорів, коли міністер закордонних справ Чехословаччини, п. Хвальковський, полетів до Берліну, а голова кабінету, міністер закордонних справ Мадярщини, ґраф Шаки — до Риму. Для справедливого ванння акції Хвальковського в Берліні тудиж удався і другий мадярський дипломат, Дараний, бувший мадярський премієр. Тимчасом польський посол у Римі облягав зо свого боку міністра Чана. Внаслідок усіх цих дипломатичних наступів та протинаступів відбувається між Гітлером і Мусолінієм довга телефонічна розмова, а потім зявляється на світ офіційна нота італійського уряду, в якій стверджується, що між Римом і Берліном нема ніяких розходжень і що вісь Рим — Берлін непорушна. Одночасно в Берліні офіційно спростовують існування якогось пляну Гітлера про розбудову Европи, що він мав би його запропонувати великим потугам, пляну, що в ньому один пункт вимагав визнання Німеччині особливих інтересів у східній Европі.

В ноті, видрукуваній у „Дипльоматичній Інформації" і негайно передрукованій всією італійською пресою, читаємо між іншим:

„У римських відповідальних колах передбачають, що в найближчих днях зможуть відновитись і дійти до щасливого висліду переговори між Прагою і Будапештом, згідно з принциповою лінією, встановлено в Мінхені, цебто шляхом передачі Мадярщині території, заселеної переважно мадярами, шляхом евентуальних плебісцитів у дискусійних місцевостях, шляхом самовизначення щодо будучини інших меншин. У відповідальних римських колах зазначується, що поведення деякої частини інтернаціональної преси впрост дитяче. Бо і в чесько-угорській справі цілком марно відшукувати якісь хочби й найдрібніші відмінності в політиці осі. В Римі вважають, що Прага сама істотно зацікавлена в тому, щоб якнайшвидше скінчено цей відділ історії і розпочато другий, який повинен розвиватися по лінії, цілковито протилежній... У відповідальних римських колах відомо, що підчас промадярських відвідин міністра Хвальковського у дуче, цей його запевнив, що після розвязання всіх своїх проблем Богемія могла би рахувати на приязнь Італії"...

В тій ноті звертають на себе особливу увагу два пункти: „самовизначення для інших меншин" і назва „Богемія".

Щодо першого пункту, то нема сумніву, що мова йде про словаків і закарпатських українців. Отже встановляється, що вони самі повинні вибрати свою будучу долю. Щодо другого пункту, то треба собі пригадати, що цей термін уже був ужитий у відомому „Листі до Ронсімена", видрукуваному в „Пополо д'Італія" і загально приписаному перу Мусолінія. Отже тоді цей термін був ужитий у розумінні вузько-етнічної території самої Чехії, без Словаччини і без Закарпатської України. Нема сумніву, що і тепер цього терміну вжито в тому самому значінні.

Отже, чи це має означати певність італійського уряду, що це самовизначення піде по лінії повної самостійности, чи тільки повного відірвання від Богемії, цебто Чехії?

В усякому разі постава самого населення тут багато заважить.

У звязку з цим варто відмітити два факти: заяву польського посла в Римі, видрукувану в римських часописах у дні появи вище наведеної італійської ноти, і кореспонденцію з Букарешту до римського щоденника „Пополо ді Рома", що явилася день пізніше.

Отже польський посол у Римі заявив, що „його уряд не залишить пляну спільного кордону з Угорщиною, хочби й повстали саме тепер великі труднощі для його зреалізування, і то тим більше, що і Німеччина підтримає цей плян".

Отже стверджуємо, що „саме тепер" повстають труднощі, але існує надія, що й Німеччина підтримає польскі жадання.

Побачимо, чи цей польський оптимізм не залишиться тільки дипльоматичним оптимізмом.

В кореспонденції з Букарешту повідомляється про намір Бека приїхати до румунського короля Карла і додається:

„Тимчасом румунська громадянська думка, як у самій Румунії так і в Трансильванії, слідкує з великим зацікавленням за подіями в „Рутенії". Маленька підкарпатська країна, що межує з Румунією, Польщею й Мадярщиною, змагається за власну незалежність, і події, що там відбуваються, далеко поважніші від тих, що в Судетах заалярмували цілий світ. Спроба Праги потягнути за собою русинський нарід, призначуючи йому фіктивний уряд, на зразок словацького, скрахувала. Населення міст і гір, побратавшися з мадярами, беться проти чехів, іноді навіть успішно, не вважаючи на нерівність сил. У Румунії думають, що якаб не була розвязка чесько-мадярських пересправ, Закарпатська Україна („Рутенія") здобуде свою незалежність, але, не маючи життєздатности, зєднається в автономній формі з Мадярщиною, з якою прожила сотки років без ніяких терть (так!), і таким чином задовольнить бажання Будапешту і Варшави мати, як колись, спільну границю. Букарешт ніби не противиться цій розвязці. Румунський і польський генеральний штаб завжди погоджувалися між собою і мали у відношенні до Росії одні й тіж самі цілі. Політичні румунські кола добре розуміють, що Закарпатська Україна, ледве зеднана з Чехословаччиною, і до того ж іще більш невдоволена, ніж у минувшині, зробилась би центром інфекції (так!?), який Москва успішно використувалаб, як вона вже й почала робити, протиставлячи жорстокому празькому фіскалізмові (руїнній податковій системі) концентрацію своїх більших і менших демаґогів. Запевняють, що Румунія булаб навіть згідна виправити свої границі в Мармароші, щоб доповнити своєю маленькою і незначною русинською меншиною єдність нації. У Букарешті думають, що ще більше ніж політика справедливости у відношенні до меншин, цей жест на користь Закарпатської України і посередництво Польщі (?!) мав би дуже сприятливі відгуки в Мадярщині, і привів би до деякого розпрямлення, необхідного з огляду на актуальну проблему співжиття трьох мілионів мадярів у Трансильванії, проблему, що внаслідок перетягу кордонів фіктивної чехословацької держави зробилася впрост пекучою".

Приєднання мармароських українців до нової Закарпатської України було б тільки льогічним розвитком загальної засади перегляду границь на підставі національного і расового принципу, і з нашого боку вважаємо, що таке приєднання повинно відбутися якнайшвидше, але сумніваємося, щоб у такий простий спосіб Румунія розвязала питання своєї великої мадярської меншини, як і інших меншин. Прийшла крайня пора для всіх меншинних держав подумати поважно про ту долю, яка випала колишній Австрії, а тепер Чехословаччині. В наших часах можуть існувати тільки однонаціональні держави, або конфедерації зразку Швайцарії цілком рівних національностей, суверенних на своїй території. Тип держави, що панує над чужим поневоленими націями, мусить зникнути.

Евген Онацький, Рим.

ЗАКАРПАТСЬКІ ЛЕМКИ

(2)

Перехитрив ґрафа.
(Село Вапеник).

Задал еден ґраф едному пастирови, же му половичку з ґаздівства даст, кед приде ґу ньому, жеби ішол і не ішол, жеби пришол ґу ньому голий і не голий, жеби приніс му дарунок і не приніс. Та пастір так зробіл: сіл собі на цапа а і голий і не голий, бо лахи зо ся зошмарил (скинув) а сак на ся взял, а дарунок му приньос: птаха під горночком, горночок знял а птах втік. — Я вам повідал, же ви си птаха імайте, то дарунок мате. Кед ви птаха не годні поімати, я другого вам не годен дати. І ґраф му дал половичку з ґаздівства.

Сліпий лемко зі Спішу.
(Село Вапеник).

Як то спішак гварил, коль му повіли што сліпий: — Сліпий спішак! — Правда, я сліпий спішак, за сім дни ем сліпий був, але на осьмий день ем вшитких шариских ґунцотох (ґунцвотів — драбів) увидів!

Коза-дереза.
(Бодружал).

Мал пан єдну козу ветулю і двох слуґів і дві служниці тай виправіл єдну служницу з ветульом до потока. Але тота служніца ся зьвідує: Козічко, козічко, сита-с, козічко? — Сита-м як бубен, мам бріх, як кутел. — Але пішла домів та ся зьвідує пан: „Козічко, сита-с?" А она повідат: „Деж би я сита била; ішлам през дебрічку, не піла-м водічку, ішлам през поточок, не зілам лісточок". Але пан што зробіл? та вирізал ребра тій ветулі з лівого боку. Она што зробіла? та втекла до лишчачой (лисячої) діри. Але лишка пришла до діри: Лишченько, братіченько, яка-с-ка (якась) ми біда в дірі га? — А я коза підрата, під боками видрата, гоп! цуп! з ногами тя покопам, з рогами тя пободу! — Лишка втекла, а коза тіж собі вишла тай пак рясу (пуплішки на кущах) гризла. Як ряса опадала тай березину гризла (березову кору). А пак, кед сніг хпал (упав), то і пригналі.

Інакше закінчення байки про козу-дерезу із села Дрічка: Лішка напала собі заячка, просит го і плаче, жеби і пошол спомочи, же і штось до хижи вошло. Заячік пришов, крічит: А хто там в дірі, га? А она повідат: А я коза мудра, пів бока ми вадра! (видерто), гоп, цуп! ножками потупкам, рожками тя пробию! Заячік утікнул. Лішка пошла, нашла собі іжа: іж пришов і кричит на козу: Хто там в дірі, га? Коза зас так кричала, як оперед. А іж як учув, то ся зрадовав, же она мат пів бока видерто, то її добре буде колоти і так повідал: А я іж, поколю тя тиж! — І так іж ся скарбулив (покотися) ку козі, зачав колоти козу, коза вязучи утікла до світа. — То так іж спомог лішку.

Циґан і гуска.
(Село Чертіжне).

Бив еден пан на селі, а на третім або на четвертім селі мав брата і післав му три гуски печені іс циґаном і дав му картку а гуски запакував до едого кошара (кошика). Але циґан на дразі едну ґуску зів, приніс до пана два. Дават пана картку, брат прочитат картку і гварит йому, же мают бити гуски три. Циґан повідат: Та добрі, же сут три, та не било лем два". Та пан му повідат: „А третя де?" „Пан повідаут, же три". „Але, циґан, ти не розуміш, што я повідам. Та то так: як би била єдна гуска мі (мені), друга мої пані, а третя тобі". „Е, пане родзений — гварит циґан — кед третя моя, та я свою зів!"

(Дальше буде).

Купецька реклама.

Розмова відбувається в Ню Йорку на сорок шестім, або шістьдесять четвертім поверсі хмародеру.

Европеєць чваниться:

— У нас обезпеченева справа наладнана знаменито. Недавно помер один наш багатий клієнт. По двох годинах удова по ньому дістала вже обезпечену суму.

Американець легковажно усміхається:

— За дві години! Жах! Бачите цей дім? Вчора містер Сміт, який живе на самій горі, рішив покінчити самогубством і кинувся з вікна. Коли він перелітав мимо нашого бюра, наш касієр подав уже йому чек.

Карель Чапек.

КИЛИМ ІЗ ПТАХАМИ

(2)

— То будьте такі добрі — сказав я як можна рівнодушно та пішов за своїми орудками. Щоби ви знали, для збирача є більшою честю, щоби якусь дорогу річ дістати за дурничку. Я знаю одного дуже великого і багатого пана, що збирає книжки. Йому є всеодно дати за якусь стару дрібничку хоч би й кілька тисяч, та коли йому пощастить купити в антикваря перше видання поезій Івана Красослава Хмеленського за дві корони, то вам скаче з радости. То вже такий спорт, як полювати на козулі і скальниці. І я собі вбив у голову, що мушу той килим дешево дістати та що його подарую до музею, бо така річ лише там повинна бути. Лише музей мусів би почепити на той килим карточку з написом: „Дар д-ра Вітасека". Прошу вас, кожен чоловік має свою амбіцію. Та признаюся вам, мені з того горіла голова.

Це мені завдало праці, щоб я поборов себе та щоби не побіг зараз на другий день за тим килимом. Я про нічого іншого навіть не міг думати. Ще день мушу видержати, говорив я собі що дня. Я робив це собі наперекір. Чоловік нераз сам себе радо карає. Аж щось за чотирацять днів мені прийшло до голови, що там той килим із птахами може знайти хтось інший, тай біжу до пані Северинової. Щож? — скрикнув я в дверях.

— Що мало би бути? — спиталася мене здивовано ця жінка і я спамятався. Та я—сказав я — переходив саме туди вулицею і при тій нагоді пригадав собі той білий килим. Продасть ця пані?

Пані Северинова потрясла головою. — Де там, сказала, вона тепер у Біярiц і ніхто не знає, коли вернеться. — А я подивився, чи є там той килим. Самособою, лежала на ньому Аміна, ще товстіша й ще більше спашена ніж коли, та чекала, щоби я її почихав по плечах.

Котрогось дня опісля мусів я їхати до Лондону. Колиж я там уже був, поступив до містера Кійта — знаєте, той сер Доґлес Кійт є нині найліпшим знавцем оріентальних килимів. Пане, кажу до нього, будь ласка, що варта би білий анатолійський килим із птахами, величиною більший ніж пять разів шість метрів.

Той сер Доґлес глянув на мене крізь окуляри та відтяв скоро сердито: „Нічого!"

— Як то нічого? — питався здивований. — Чому не мав би ніякої вартости?

— Тому, що в тій величині того килима взагалі нема! — скрикнув на мене сер Доґлес. — Пане, ви мусілиб це знати, що той найбільший килим із птахами, який взагалі є відомий, має величину три рази пять ярдів!

Я вам аж почервонів із радости. — Та скажімо, пане, — озвався я — що би був один примірник у тій величині. Якуміг би мати вартість?

— Таж кажу вам, ніякої — кричав той Кійт. — Пане, такий килим то був би унікат, а як можете означити ціну унікату? Коли щось є унікатом, то може мати напевно вартість тисячу фунтів як і десять тисяч фунтів. Або я знаю? Зрештою такого килима нема. Поважання, пане!

Можете собі уявити, як я вертався. Ісусе Христе, той килим із птахами я мушу мати! То буде щось для музею! Однаке уявіть собі теж, що я не смів занадто докучати, щоби не впало в очі, бо так збирачі не роблять. А пані Северинова не мала ніякої спеціяльної користи з того, щоби продати цю стару шмату, що на ній валігувалася Аміна. А що ця проклята жінка, до якої належав той килим, їздила з Мерану до Остенди, а з Бадену до Віші — то ця жінка мусіла мати вдома якийсь лікарський лексикон, що мала стільки недуг. Словом: була без упину в купелях. Тому то я за чотирнацять днів знову пішов до пані Северинової зиркнути, чи є там у куті ще той килим із усіми своїми птахами, пошкробав цю осоружну Аміну, аж із радости пищала, а щоби це не впадало в очі, купив за кожним разом якийсь килимчик. Знаєте, я маю вдома тих „Шіразів", „Ширванів", „Мосулів", „Кабрістанів" і іншого метрового краму цілі купи — та між тим був один клясичний Дербент, це так зараз не запримітиться, і один старий синій „Корасан". Та що я за ті два літа перейшов, це зрозуміє лише збирач. Де там, мужик кохання то нічого у порівнянні з муками збирача. Та прицьому цікаве, що це мабуть ні один збирач не відібрав собі життя, а навпаки, доживає довгого віку. Видно то є здорова пристрасть.

Аж одного дня повідає мені пані Северинова: „Ця пані Занелі, що то до неї належить той килим, буде тут. Я їй сказала, що мала би купця на той її білий килим, що він і так тут дурно лежить. Одначе вона відповіла, що це, мовляв, родинна памятка, вона, мовляв, не потребує того продавати та хай я його тут лишу.

Тому то, самособою, я сам побіг до тієї пані Занелі. Я гадав, що то Бог зна яка світова пані, а вона вам була така погана баба з фіолетним носом, перукою, а губа їздила їй з лівого боку аж до вуха.

— Пані добродійко, кажу, а прицьому ввесь час мушу дивитися, як їй ця губа танцює по лиці — я хотів би купити той ваш білий килим. Він уже знищений, та мені дуже добре надавався би... до передсінка, знаєте? — А коли я так чекав, що вона відповість, чую, що й мені губа стала дрижати та скакати на лівий бік. Чи то було із схвилювання, не знаю, та я не міг того здавити.

— Що це ви собі позволяєте? — викричалася на мене пискливо ця страшна жінка. — Зараз мені забирайтеся! — кричала. — Це моя родинна памятка по дідові! Коли не підете собі, я закличу поліцію! Я не продаю ніяких килимів, я фон Занелі, пане! Маріє, хай цей чоловік забирається!

Дальше буде).

З ДНЯ

КНИЖНИКИ І ФАРИСЕЇ.

Вже від довшого часу всякі фарисеї і лицеміри зводять проти отсієї рубрики завзяту боротьбу і стараються їй конче замкнути рота. Скрито й отверто вони закидають отсій рубриці „ширення фашизму", хоч у ній багато разів було зазначено, що вона з фашизмом не має нічого спільного. Але ті книжники і фарисеї не звертають на це уваги. Вони винюхують кожну фразу, яку можна би було підсунути під „фашизм", і провокаційним способом, а навіть терором хотілиб відібрати їй право висловлювати свою думку.

РОБЛЯТЬ ЦЕ В ІМЯ „СВОБОДИ СЛОВА".

А роблять вони це в імя... свободи слова. Вони всюди з цілої сили верещать, що стоять за свободу слова, за право кожному висказувати свої думки, навіть коли ті думки противні від тих, які вони мають.

У теорії — вони „свободолюбці", великі „народолюбці". Так, у теорії вони є проти духового гнету, проти того, щоби підтинати крила людського духа, проти того, щоб сковувати людську думку, людські пориви. Ось в імя цієї гуманної свободи вони є проти диктатури, проти фашизму. В імя тої свободи вони ніби поборюють фашизм.

Але на практиці ці книжники і фарисеї поступають цілком інакше. Вони зо скаженою злістю накидаються на всіх, що мають якусь відмінну думку. Проти таких „зухвальців", що то хотілиб висказати якусь трохи відмінну думку від їхньої, ті книжники і фарисеї працюють усякими способами, отвертими і скритими, до провокації включно. Щоб тільки знищити ненависного суперника, щоб тільки ніяка відмінна думка не вирвалася на денне світло.

ДУМКА МОЖЕ БУТИ ПОМИЛКОВА.

Зрозуміло, що думка, яка видістається зпід пера журналіста, не конче мусить бути на 100 відсотків правильна. Журналіст повинен мати всесторонню освіту, але він не конче мусить бути знавцем у кожній справі, яку порушує. Бо він порушує справи політичні, культурні, економічні, фінансові, релігійні, організаційні, мілітарні, виховні й тисячі інших. Як він може мати в кожній зтих справ фахову, спеціялізовану освіту? Це понад людські сили.

Тому журналіст у доборі теми і в її трактуванні мусить часто керуватися чуттям, інтуіцією. Його обовязком є звернути на певну пекучу річ увагу суспільности і висказати на це свій погляд. Своїм поглядом він іще не конче мусить розвязати справу до самого споду; він тільки може започаткувати дискусію над нею. Остаточний вислід дискусії може бути цілком відмінний від того, який він поставив на початку.

ПОТРІБНИЙ ВСЕСТОРОННІЙ ПІДХІД.

Зрозуміло, що щоб розвязати якусь справу, треба підійти до неї з ріжних, нераз найдивовижніших боків. Саме підхід з якогось цілком нового, нераз визиваючого боку викликає в суспільности зацікавлення до справи, викликає відгомін, дискусію, яка, як уже було згадано, остаточно може зробити цілком відмінний висновок від того, що його зробив на самім початку даний журналіст.

В людських душах міститься багато ріжних думок. Вони блукають по духовому, чисто уроєному світі, немов нічні птахи. Ніхто не знає добре їх вартости, аж доки вони не вирвуться на денне світло. Щойно на деннім світлі пізнає їх вартість навіть сам їх власник.

Тому саме кожна людина старається дати змогу своїм думкам вийти наверх, старається висказати їх денебудь, чи їх написати або побачити їх кимсь іншим написаними. І дуже часто буває так, що людина, висказавши свої думки, почувши їх власними вухами, чи прочитавши власними очима, передумає їх і сама побачить, що вони були помилкові. Всежтаки вже сам факт, що вона могла „випустити" ті думки в світ і побачити їх на деннім світлі, облекшив значно її душу і навіть навчив її багато. Колиб ті думки далі блукали по мрячних духових просторах, то вони булиб далі давили людину, прогноблювали її, а понад усе — булиб далі тримали її в омані.

ВІЧНІ ЗМАГАННЯ ДУХА.

Вічний людський дух усе прямує до того, щоб вийти на денне світло, щоби проявити себе в дійснім житті. Та деколи цей дух оригінальністю своїх думок скаламучує життя іншим людям і через те розбиває суспільний лад та порядок Народні провідники тоді стараються в пристойних межах наложити на свободу духа певні обмеження.

У деяких диктаторських краях ті обмеження в сучасній порі є дуже великі. І ось проти тих обмежень борються деякі люди й домагаються більшого круга волі для духових поривів.

Цю боротьбу вони зводять під прапором „свободи слова", „демократії" і т. п. Серед тих борців за „свободу слова" є люди чесні і характерні. Але є і фальшиві книжники та фарисеї, що з одного боку домагаються свободи слова для себе, а з другого хотілиб замкнути рота тим людям, які бодай трошки думають відмінно від них.

Ці фарисеї є небезпечніші від отих диктаторів, що отверто накладають пута на людського духа. Бо у випадку з тими другими жертва бодай знає,, кого має перед собою. Зате ті перші, це підступні скорпіони, які замасковуються в хопті і ждуть, щоб вжалити людину тоді, коли вона того найменше сподівається.

НАШІ СКОРПІОНИ.

І в нас є чимало таких скорпіонів, чи просто — доносчиків. Вони стараються своїми наклепами і доносами застрашити кожного, що має оригінальну думку, кожного, що сміє думати відмінно від них.

Та бісяться вони не лиш тоді, коли хтось відмінно думає. Вони казяться навіть тоді, коли хтось посміє подати якусь новинку, якийсь факт, що свідчить проти їх переконань. Вони казяться, коли хтось напише, що, наприклад, демократичні краї переживають духову переміну, що зброяться морально і духово, що пацифізм уважають причиною своєї поразки і тому починають вщіплювати у себе бойового духа.

Наші скорпіони бунтуються проти того всього і хотілиб змусити когось про ті речі замовчати, або викривлювати факти. Писати так, як це їм подобається, писати брехню, щоб тільки виходило так, як це вони у своїх головешках собі викомбінували.

І все це — в імя „свободи слова", в імя „демократії"!

Добре опалене тіло.

— Алеж Івасю, як же воно виглядає? Твоя мати вставила тобі до синіх штанів червоні латки.

— Алеж ні, це зовсім не є латки, цеж я сам.

НОВІ КНИЖКИ.

Олександер Мишуга. Мистець і людина. Збірник присвячений памяті співака. Зміст: І. Ґеніеві пісні. Остап Грицай: Ґеніеі пісні. — II. Мистець і людина. О. Мишуга про себе. — О. Мишуга про свою методу співу. — Д-р Лука Мишуга: Олександер Мишуга — як я його бачу. — Станислав Людкевич: Олександер Мишуга як артист і вчитель співу. — Д-р Остап Грицай: З віденських триюмфів О. Мишуги. — Олексадер Кошиць: Кілька слів про славного українського співака. — Вадим Щербаківський: Мої спогади про Мишугу. — Андрій Чеховський: Спогади про Олександра Мишугу як професора співу, арт. співака й людину. — Марія Гребінецька: Фанатик мистецтва. — Степан Чарнецький: Памяті Олександра Мишуги. — Богдан Лепкий: Декілька згадок про нашого незабутнього співака Мишугу. — Степан Смаль-Стоцький: Достойно єсть... — Д-р Кость Левицький: З молодих літ. — Олександра Любич-Парахоняк: Великий професор. — Софія Дністрянська: Памяті Олексадра Мишуги. — Д-р Михайло Лозинський: Зразкова жертволюбність. — Яр. Стиранський: Несподіваний меценат. — Квітки на могилу: Спомини Іллі Кравчишина, д-ра Степана Федака, о. Т. Цегельського, о. Омеляна Радзикевича, о. Сильестра Калиневича, інж. Стельмашенка. — MAJA KINBERG: ERINNERUNGEN. — Мая Кінберг: Мій спомин. — Ів. Німчук: Олексадер Мушуга. — Йосиф Дрималик: Мої спомини про О. Мишугу. — Честь життю і заслугам. — Похорон Олександра Мишуги. — Д-р Іван Копач: Над труною Олександра Мишуги. — В. К.: Іспит учнів О. Мишуги в Києві. — Антін Лотоцький: Казка про співака. — STAN. L. DO MYSZUGI. — Привѣтъ Александру Филиппи Мышугѣ отъ Кіевлянъ. — Біографія О. Мишуги. — III. Фінал. Остап Грицай: Фінал. — Накладом д-ра Луки Мишуги. — Матеріяли зібрали: д-р Іван Німчук і д-р Лука Мишуга. — Книгу зредаґували: д-р Іван Німчук і Осип Боднарович. — Окладинка Миколи Бутовича. Заголовна картка та ініціяли до статтей Павла Ковжуна. Коліровий портрет роботи Миколи Івасюка. Друк колірового портрету і кліші виконала „Унія". Друк Друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, 1938. Велика 8-ка. Стор. 208+коліровий портрет + 60 ілюстрацій.

ПОВІДОМЛЕННЯ
Подаю до відома урядникам і членам відділів 276, 161 і 34 з Ембрідж, і відділу 120 з Аліквіпа, що
ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ
тих відділів відбудуться У СУБОТУ, 5-го ЛИСТОПАДУ 1938, в годині 8-мій ввечір, в домі відділу 276-го, 697 GLENWOOD AVE., AMBRIDGE, PA.
Знова В НЕДІЛЮ, 6-го ЛИСТОПАДУ 1938 р., в годині 1-шій пополудні, відбудуться в литовській галі, 1725 JANE ST., S. S. PITTSBURGH, PA.
ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ
всіх відділів з Пітсбурґу й околиці, а саме, отсих відділів: 101, 118, 24, 96, 132, 153, 296, 134, 136, 384, 264, 396, 109, 232, 338, 126, 82, 63, 56, 212, 91, 166, 74 і 395.
На обох орґанізаційних зборах буде промовляти гол. фін. секретар-касієр Р. Слободян. Урядники всіх вище поданих відділів повинні конечно прибути на ті збори, а знова члени принаймні з поблизьких місцевостей. Збори в Пітсбурґу зачнуться точно в год. 1-шій тому, що того самого дня пополудні відбудеться ювилей від. 53-го, на якому п. Слободян буде також промовляти. 247,56
Марія Малевич, заступниця гол. предсідника.

ВИБЕРІМ ДЮЇ

ЦЕ ЧОЛОВІК, ЩО ДОВЕРШУЄ ДІЛ

ҐУБЕРНАТОРОМ

Рекорд осьми-літньої діяльности Томаса Е. Дюї на становищі державного прокуратора є відомий усім. Заки йому доручено обовязок вичистити кльоаки, рекетірство процвітало й в його справі ніхто нічого путнього не робив. Політичні боси й злочинці тягнули гарні зиски коштом народу зо своєї мерзеної спілки. Молодий, невстрашний і енерґічний, Дюї увільнив повіт Ню Йорк з ґенґстерів та розкрив перед світом нечесних політиків.

Як начальний заступник федерального прокуратора, Дюї кермував успішною боротьбою проти злочину, добиваючися при тому між іншим засудження ноторичного ґенґстера Ваксія Ґордона. Будучи спеціяльним прокуратором, він зломав неодин величанський ґенґстерський рекет, що жив хижаком з народу. Він теж довів до резиґнації з уряду таких політиканів, як Ал Марінелі й Чарлі Шнайдер.

Як прокуратор повіту Ню Йорк він вимів всіх нездар і всіх фаворитів політиків. Він добрав собі новий і справний штаб на основі заслуг та кермував війною проти злочину на ширшому фронті.

Усе це було можливе завдяки молодечому запалові Дюї, його відвазі, його незалежності, а передовсім його адміністраційному таланові.

Томас Е. Дюї родився в 1902 році в Овосо, в стейті Мишиґен. Як хлопчина, він працював при одній малій провінціональній ґазеті, виконуючи ріжні роботи. Він скінчив школи та став на публичну службу в стейті Ню Йорку, куди він перенісся в 1923 році.

Злочинці бояться Дюї, але лише злочинці. Чесні люди знають його щире співчуття та його розуміння їх найглибших проблем.

У справах економічних він займає становище ліберальне, поступове й розумове. Це виразно видно з його промов, виголошених на радіо; це видно з його поглядів, які він висказував про ріжні урядові справи. Небувалий успіх цього чоловіка в виконуванні карного закону свідчить, що він належить до тих людей, які вміють переводити думки в життя. Він впровадить до уряду ґубернатора свою ґеніяльність у підборі помічників на основі заслуги й свою ґеніяльність у кермуванні своєю роботою.

Каріера Дюї звела його в близьку стичність зо спів-американцями з усіх країв Европи. Він розуміє їх аспірації. Він цінить їх здобутки в прибраній вітчині та радий бачити, як вони займають вищі ролі, через свої голоси й свою службу, в відповідальностях уряду.

Дюї впровадив справність у боротьбу проти злочину. Там то він доказав свою здібність як адміністратор. Він і впровадить ту саму справність в уряд ґубернатора. Там його енерґічність, відвага й незалежність будуть віддані на службу народові в усіх 62 повітах цього стейту.

Кандидати, що їх імена являються на тій самій лісті, що Дюї, є все люди такої самої енерґічности, відваги й незалежности. Один з них, Едвард Ф. Корсі, є людиною таких надзвичайних заслуг у публичній службі, що йогоймення наповнює гордістю серце кожного громадянина чужинецького походження. Будучи комісарем іміґрації в нюйорськім порті, Корсі дався пізнати своєю безсторонністю й людяністю. Інших кандидатів на цій самій лісті народ стейту Ню Йорк потребує теж, бо це все люди здібностей, безсумнівної чесности й непохитної відданости громадським інтересам які добре підходять до характеру й здібностей того, що стоїть на чолі лісти кандидатів, себто кандидата на уряд стейтового ґубернатора, Томаса Е. Дюї.

ВИБЕРІМ ДЮЇ

ҐУБЕРНАТОРОМ

ЦЕ ЧОЛОВІК, ЩО ДОВЕРШУЄ ДІЛ.

Лікарська помилка.

До пацієнта, що занедужав на якусь таємничу хоробу, покликали двох лікарів.

У недужого сильна гарячка. Він лежить прикритий кількома покривалами. Лікарі глянули на хорого, похитали головами й рішили прослідити живчик.

— Мені здається — каже один — що це тиф.

— Ей, ні, мабуть біла гарячка. Хорий мабуть пяниця.

В цім менті пацієнт підноситься й відкидає накривала. Оба лікарі держать себе за руки.

ПРИЧИНИ, ЩО ШТОВХАЮТЬ ДО ҐУБЕРНАТОРСТВА СТЕЙТУ НЮ ЙОРК.

Надходять стейтові вибори. Перед нами два кандидати: теперішний ґубернатор Лімен, представник Демократичної Партії, і Томас Дюї, теперішний стейтовий прокуратор, що вславився в боротьбі з бандитизмом і рекетірством у стейті Ню Йорк, представник Републиканської Партії.

Ґубернатор Лімен покликається на свій дотеперішний рекорд урядування і каже, що той рекорд є бездоганний. Рівночасно він закидає Дюїеві, що той є занадто захоплений своєю амбіцією і вже в молодім віці старається досягнути найвищої почести в стейті та стати його ґубернатором. Та до того Дюїеві, говорить Лімен, бракує і знання, а навіть відповідних прикмет характеру. Коротко кажучи, Дюї є негідний мати цей офіс, говорить Лімен.

Не будемо тут критикувати чи одобрювати господарки Лімена. Безперечно, що вона має за собою також деякі добрі сторони. Бо тяжко уявити собі, щоб у такім стейті як Ню Йорк на становищі ґубернатора сидів впродовж 6 літ чоловік цілковито нездарний. Та всетаки господарка Лімена мала і погані сторони. І то такі погані, що над ними мусить нині застановитися кожний громадянин того стейту. Під правлінням Лімена безкарно вигніжджувалися в нюйорському стейті рекетірство, ґенґстерство і бандитизм. Це за господарки Лімена Ню Йорк перебрав по Шікаґу назву „бандитської столиці".

А прокуратор Дюї це саме той молодий чоловік, що відважно боровсь і бореться з бандитизмом і ґенґстерством. Якби він хотів замовчати й не рушати нюйорських ґенґстерів, які знаходять оборону навіть у деяких найвищих нюйорських політиків, то він би мав і гроші і славу. Та він усі спокуси з погордою відкидає, бо йому йде саме про те, щоб вичистити нюйорський стейт з бандитизму і привернути судові ту повагу і ті завдання, яких від нього сподівається суспільність.

Бо ще раз треба підкреслити, що судівництво в нюйорському стейті васлідок деяких несовісних політиків дуже на повазі підупало. Траплялися випадки, де судді і публичні прокуратори не лише що не потягали бандитів і рекетірів до судової відповідальности, але їх перед правом заслоняли й увільнили з тюрми. Звісною є справа „морду Дрокмана" в Брукли́ні. Там ґенґстери замордували чоловіка, що звався Дрокман, і хоч поліція зловила злочинців, то проте їм нічого не сталось, а то тому, що тихцем у їх обороні станув сам прокуратор і навіть звелів знищити, або повернути докази злочину, як покрівавлене убрання, злочинцям. Тільки завдяки одному совісному детективові вдалося ці докази зберегти і ще раз справу витягнути перед суд.

Саме продажна політична система допускала до того, що такі вчинки могли в нюйорському стейті діятися. Ці продажні політики не лише що не дбали про справедливість, але й самі впливали на суд, щоб його перекупити і здеморалізувати. Внаслідок того в нюйорськім стейті появилися сильні рекетірські орґанізації, які, жируючи на чесній суспільності і чесних бизнесменах, самі доробились міліонових маєтків. Такі рекетірські орґанізації потворились у кожній галузі промислу, і щоб запевнити собі безпечний розвиток, ті рекетірські орґанізації повтягали до спілки ріжних політиків і впливових людей з адміністрації.

Ось це є найважніший закид проти Лімена, який не вмів з тим боротись. А молодий прокуратор Дюї виказав у тому напрямку величезну здібність, відвагу і чистоту характеру. Він заприсяг собі вичистити нюйорський стейт з бандитизму і рекетірства.

Правда, дехто говорить, чому Дюї далі не лишається на своїм теперішнім становищі і чому хоче бути ґубернатором. Причина того та, що деякі несовісні політикери кидають йому під ноги каміння і перешкоджають у його боротьбі з бандитами. Він хоче тепер дістати ґубернаторські впливи і силу. Він добре знає, як боротися з рекетірами, добре знає чесних поліційних комісарів і їх здібності. Він зуміє підшукати відповідного чоловіка на своє дотеперішнє місце. Та йде про те, щоб ті чесні комісарі мали піддержку для своєї роботи в Олбані, щоб зо стейтової столиці ніхто їм не перешкоджав. А свою роботу вони зуміють виконати.

Томас Дюї хоче дати їм ту піддержку з Олбані, ставши на позиції ґубернатора. А ми всі повинні йому в тому напрямку допомогти.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Ню Йорку, Н. Й., помер у вівторок, 1. листопаду, довголітній член У. Н. Союзу і Укр. Зап. Тов. Дністер, від. 361.,

ФИЛИП ЛИТВИН.

Покійний родився в Жидачеві, Галичина, в 1889 році. Вступив до Союзу 1927. року. Прожив 49 літ. Оставив жену.

Похорон відбудеться в суботу, 5. листопаду, 9:30 рано з похоронного заведення Яреми, 129 Іст 7. вул.

Петро Кучма, секр.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(49)

Серед ночи Тарзан добирався пішки до оселі племени замбеґу. Вже здалека він почув в оселі дивні вигуки. В дикунських оселях такі вигуки траплялися часто, але всі вони щось зловіще собою уявляли. Тому й тепер Тарзан почав підозрівати, чи ті вигуки не получені часом з пожертвуванням білих вязнів божкові дерев.

Його здогади були дуже близькі правди. Та покищо білим вязням на короткий час вдалося врятувати своє життя. Фактично це вони мали завдячувати Джефові. Але рятунок їх був короткотревалий. Вони всеодно були призначені на страчення. Тільки підступний Джеф умів вирватися з того положення, а також потягнути за собою Марію.

Продавши своїх товаришів, Джеф ґотувався тепер до втечі. Ця втеча була уплянована вже заздалегідь і вона не крила в собі ніяких небезпек. Тепер йому йшло тільки про те, щоби підступом переконати Марію, щоб вона покинула батька й Боба та щоби пускалася з ним до втечі. Сторожі знали про його намір. Тому виконували його прикази.

Джеф тепер попав на добрий плян: він рішив спонукати всіх до втечі, а опісля самому з Марією втекти, а решту позволити сторожам знов зловити. Він так і зробив. Тихцем він всунувся до арештантської колиби і розказав своїм білим товаришам про втечу. Далі він почав їх поволі виводити надвір. Та перший він пішов сам, а за ним Марія.